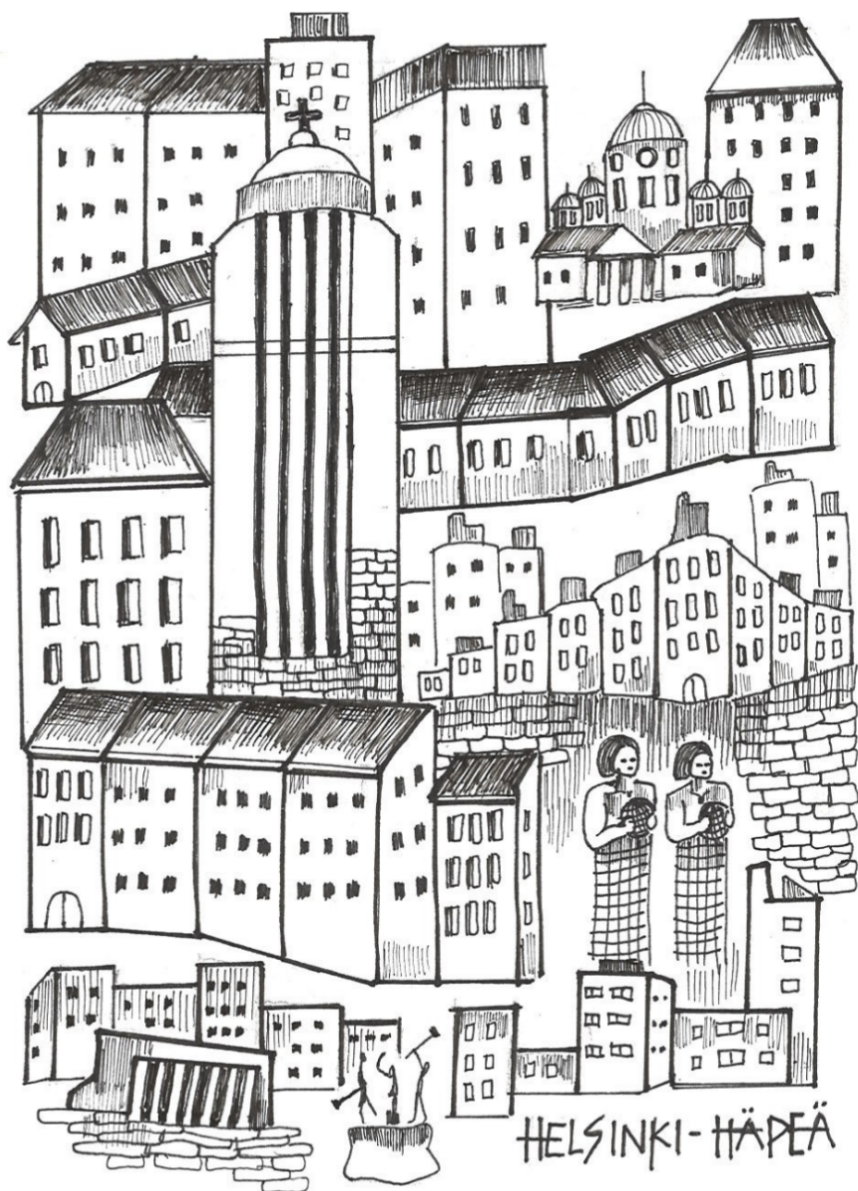

JONI TERMONEN

HELSINKI-HÄPEÄ

Helsinki-häpeä

Joni Termonen

Helsinki-häpeä

© 2025 Joni Termonen

Kannen suunnittelu: Hanne Ahonen

Kustantaja: BoD · Books on Demand,

Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH,

Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-9421-0

1 (Prologi)

Matkustin Helsingin yliopiston pääsykokeisiin loppukävästä. Olin käynyt kokeissa myös Jyväskylässä ja Oulussa, mutta ajattelin Helsingin olevan minulle jokseenkin selvä ykkösvaihtoehto. Koska Helsinki on Suomen ainoa niin sanottu suurkaupunki, koin sen sopivana haasteena ja kehittelin päässäni mielikuvia siitä, kuinka valloittaisin kaupungin omalla vaatimattomalla tavallani.

Koe sujui mielestäni mallikkaasti. Vastaukset kysymyksiin kolahtelivat paperille aivoistani kuin hyvin järjestetyistä pöytälaatikoista. Hyvien ylioppilasarvosanojeni ansiosta pystyin olemaan toiveikas siitä, että saisin opiskelupaikan juuri Helsingistä. Näin myös kävi. Olisin päässyt opiskelemaan myös Jyväskylän yliopistoon. Nyt voin vain kuvitella, millaista olisi ollut olla päähenkilönä kirjassa, jossa nuori mies muuttaa opiskelemaan Jyväskylään.

Yllätyin suuresti siitä, että ylivoimainen enemmistö pääsykokeeni osallistujista oli naisia. Huomasin halveksuvani, tai ainakin väheksyväni osallistujia siitä, että he tekivät tilanteesta niin naisvaltaisen. Seuraavassa hetkessä häpesin itseäni, jolle oli edes voinut tulla mieleen tällainen ajatus. Oman sukupuoleni vaisu edustus herätti kysymyksiä. En tiennyt, miksi asia herätti minussa suurta harmistusta. Huolestuneita ja häpeän sekaisia ajatuksia alkoi pyöriä päässäni, mutta ajatukset saapuivat tietoisuuteeni arkoina, ikään kuin itsekin häveten ilmaantumistaan.

Pidin silloin ja pidän edelleen itseäni feministinä (jos siis edes miehenä voin olla feministi ja vahvasti kannattaa nais-

ten tasa-arvoa), mutta ei kai tällainen yliedustus enää ole tasa-arvoa? Suosiiko koulujärjestelmä naisia? Olisin ymmärtänyt sukupuolten epäsuhdan hyvin, jos olisin mennyt opiskelemaan sairaanhoitoa, mutta minun oli vaikea käsittää, miksi näin oli suomen kielen osalta. Ei kai suomen kielessä ole jotain naismaista? Olisiko minun itseni pitänyt olla häpeissäni, kun olen selvästi väärässä joukossa? Ehkä minun olisi pitänyt haluta opiskella insinööriksi?

Toisaalta olin iloinen sukupuolijakaumasta, koska ajattelin sen tekevän helpommaksi löytää itselleni tyttöystävän opiskelukaverien joukosta. Minulla ei olisi niin paljon kilpailijoita.

Ajattelin kokeessa istuessani, että nuorten naisten vyöry olisi ehkä lamaannuttanut minut, jos olisin tehnyt kuten alun perin olin suunnitellut ja jäänyt ennen koetta aulaan lukemaan muistiinpanojani. Mielikuvissani aula oli tungoksen vallassa. Vaikka olisinkin voinut löytää sieltä yksittäisen istumapaikan, parveileva naisjoukko istui lattioilla ja jopa pöydillä. Sen sijaan saavuin saliin melkein noloistuttavan aikaisin – olin toinen ihminen siellä. Huokaisin mielessäni ja kiitin tuota yhtä lyhyttukkaista naista, joka oli uskaltanut ensimmäisenä saliin. Salissa olemisella oli se huono puoli, etten enää kehtaisi yrittää tarkastella muistiinpanojani. Annoin ajatusteni vaeltaa ja tutkiskelin salin seiniä. Olin ylpeä itsestäni, että olin osannut tehdä suunnitelmistani poikkeavan ratkaisun, joka toi minulle rauhaa. Tunsin jopa sääliä aulan tungokseen jääneitä kohtaan, jotka eivät olleet ymmärtäneet, miten rauhassa kokeeseen saisi latautua salin puolella.

Hämmästelin yliopiston tilojen vanhuutta. Nyt kun sentään jo elettiin 2000-lukua, olisi minusta ollut asiaan kuuluvaa, että yliopiston salit olisivat näyttäneet samanlaisilta, jollaisiksi olin ne muualla kokenut ja kuvitellut: tylsiltä ja neutraaleilta auditorioilta, joissa on tylsät harmaat penkinpehmusteet, ja korkeintaan puiset pinnat tuovat tilaan lämminhenkisyttä. Nyt olin raahannut itseni ajan hermolla olevaan suurkaupunkiin, joka on täynnä vanhoja taloja, joissa eletään ja työskennellään. Ajattelin taantumuksellisena pitämäni kotipaikkakuntaani, jossa asutaan ja oleillaan 1960-, 1970- ja 1980-luvun taloissa. Vanhojakin taloja löytyy, mutta ei läheskään niin suuressa määrin 1800–1900-lukujen taitteessa rakennettuja kuten Helsingissä.

Eikö eteenpäin katsova ja tasa-arvoinen suurkaupunki voisi olla ajanmukainen myös rakennuskantansa suhteen eikä sietää turhaa hempeilyä? Olin lukiossa kirjoittanut aineen, jossa olin toivonut Olavinlinnan purkamista, koska Savonlinna elää aivan liikaa linnaan liittyvän turismin varassa. Linna epäsuorasti esti Savonlinnaa kehittymästä moderniksi ja dynaamiseksi koulu- ja teollisuuskaupungiksi, koska vanha linna vei savonlinnalaiset väärään käsitykseen siitä, mikä on kaupungin elinkeinorakenteelle oikeasti merkittävää ja mikä ei. Se tuuditti koko seudun asukkaat passiiviseen horteeseen ja vääränlaiseen, omahyväiseen ylpeyteen.

Tietenkin aineeni oli laajennettu vitsi, enkä todellisuudessa kannattanut linnan purkamista. En edes ollut Savonlinnan kaupunkialueelta kotoisin vaan ympäristökunnasta,

enkä sinänsä missään vaiheessa samaistunut Savonlinnan kaupunkiin. Itse ajatuksessa oli silti pureskeltavaa, ja yritin soveltaa sitä Helsinkiin. Mietin etukäteen, millaiseen asuntoon muuttaisin, kun muuttaisin sinne. Miksi asuisin tai asioisin mieluummin 1900-luvun alun talossa kuin 1900-luvun lopun talossa? Ainoa syy oli mielestäni tietynlainen ”aitous”, joka jostain syystä oli kaupunkiympäristössä tärkeää. Oli aitoa ja autenttista asua vanhassa kaupunkiympäristössä. Siitä kehtaisi kertoa ystävilleen, jos minulla joskus niitä olisi. Se ei haitannut, vaikka mielessäni ajattelin vanhoihin kortteleihin liittyvän tiettyä vaaraa ja pimeyttä. Niissä kaupunginosissa, joissa en ollut käynyt mutta joita olin kartoista tutkinut, kuvittelin kadut kapeiksi, hämäriksi kujiksi, joista kaikkein hämärimpiä haluaisin vältellä.

Olin useasti miettinyt, millä muulla tavoilla Helsinki saattaisi pelottaa minua. Kun olin lapsi, emme viettäneet kovin paljoa aikaa Helsingissä. Tunsin kaupunkia lähinnä satunnaisten matkojen, television ja Monopoli-lautapelin kautta. Enoni kuitenkin asui jonkin aikaa kaupungissa opiskeluaikanaan ja kävimme häntä joskus perheen kanssa tapaamassa. Hänen luonaan oli kaasuliesi. En ollut koskaan nähnyt sellaista kenenkään kotona. Oudolla tavalla kaasuliesi pelotti minua; se oli kuin jollakin olisi vessanpönttö, jossa oli vedettävä naru ylhäällä. Se oli estetiikan voitto käytännöllisyydestä, vaikka ymmärränkin nykyään, miksi jotkut pitävät kaasuliesiä arvossa myös käytännön syistä.

Onnistuneen kokeen jälkeen kävelin hyvällä tuulella Töölönlahden ympäri ja opin, että se on lahti eikä lampi,

joksi sen olin aiemmin mieltänyt. Jos pääsykoe menisi hyvin, ajatuksenani oli ollut juhlia sitä käymällä syömässä vähän hienommin, jopa oikeasti hienossa ravintolassa. Kaduilla kävellessä minusta alkoi kuitenkin tuntua, että minä ja vaatteeni olimme aivan liian rumia, että uskaltaisin edes yrittää mennä mihinkään finimpään paikkaan. En edes osaisi käyttäytyä juuri tietynlaisessa sosiaalisessa tilanteessa, jota fine dining vaatisi. Olin vanhempieni kanssa (minulla ei ole sisaruksia) käynyt joitakin kertoja syömässä laadukkaissa ravintoloissa, kerran juuri Helsingissä. Pidin aina niissä tarjotusta ruuasta, mutta muistan jo lapsena pohtineeni, miksei olisi enemmänkin ravintoloita, joissa ei tarvitsisi ensin opetella yrityksen ja erehdyksen kautta niitä sosiaalisia sääntöjä ja hienovaraisia vihjeitä, joita tarjoilijan kanssa keskustelu vaatii. Voisi vain mennä tiskille, maksaa ja syödä. Tai mikä parasta, tilata ruoan automaattista tai netistä.

Töölönlahden-lenkin jälkeen menin Raxiin, jossa söin aivan liikaa pizzaa, mutta ajattelin että mieleni oli silti pitänyt suuni suitsissa, koska en ottanut pehmistä jälkiruuaksi. Minua kuitenkin kadutti, sillä olin syönyt niin paljon, että ajatus uudesta kävelylenkistä tuntui ikävältä. En haluaisi edes mennä mihinkään museoon, koska sielläkin pitäisi kävellä ja sielläkin olisi omat sosiaaliset sääntönsä.

Lähdin harhailemaan päämäärättömästi Etelä-Helsingin suuntaan. Minulla sattui suunnaton onni, että löysin Rikhardinkadun kirjaston. En ollut tiennyt, että sellainen julkinen kirjasto on niin keskeisellä paikalla ja kuitenkin niin piilossa. Ulko-oven luona tunsin löytöretkeilijän riemua ja

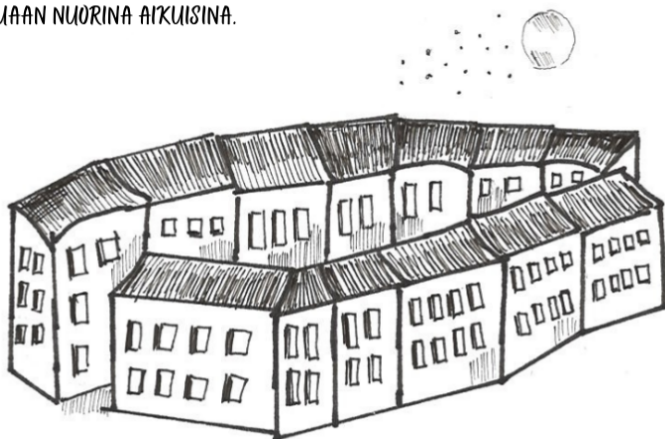
tyytyväisyyttä itseeni. Tuntui vieraalta ajatukselta, että noin suosittu kirjasto sijaitsi niin toiselta aikakaudelta peräisin olevassa rakennuksessa. Menin jonkun kirjatornin puoleisen pöydän ääreen istumaan. Kirjat tai lehdet eivät minua tällä kertaa kiinnostaneet, vaikka olinkin näön vuoksi napannut mukaani Pietilöiden arkkitehtuurista kertovan kirjan. Istuin paikallani yli tunnin ja haaveilin.

Päivä kului tyytyväisessä houreessa. Olin halunnut jäädä yöksi Helsinkiin, koska matkustaminen saman päivän aikana takaisin olisi ollut liian raskasta. Junalla matkustaminen oli törkyisen kallista ja ainakin majoituskuluissa halusin säästää. Olympiastadionin hostelli olisi ollut hyvä vaihtoehto, mutta mielessäni alkoi kehittyä ajatus ulkona nukkumisesta. Päivä oli nimittäin lämmin, lämpötila oli kohonnut korkeimmillaan lähes 20 asteeseen, ja ilta tuntui yhtä lailla leppeältä. Yllytin mieleni seikkailumieltä. Jos en saisi opiskelupaikkaa, ajattelin kerääväni Helsingistä ainakin hienon kokemuksen ja maistavani hieman boheemielämää. Ajattelin myös, että Helsingissä ulkona nukkumiseen suhtauduttaisiin joka tapauksessa suvaitsevasti tai ainakin ymmärtävästi. Tarkoitukseni oli myös ollut ostaa Alkosta pullo halpaa punaviiniä (ehkä chileläistä?) ja nauttia se Vanhassa kirkkopuistossa, jota en vielä moneen vuoteen tiennyt kutsuttavan Ruttupuistoksi. (Myöhemmin pidin kunnia-asianani kutsua puistoa virallisena nimellä, koska mielestäni Ruttupuisto-nimi oli liian makaaberilla tavalla rahvaanomainen.)

Ulkonanukkumissuunnitelmieni vuoksi pidin parempana olla koskematta alkoholiin. En sitä paitsi ole varma, oli-

HELSINKI-HÄPEÄ ON TRAGIKOOMINEN ROMAANI NUORESTA MIEHESTÄ, JOKA MUUTTAA HELSINKIIN OPISKELEMAAN. PÄÄHENKILÖ SAKARI ON SOSIAALISESTI KÖMPELÖ. HÄNEN MIELESSÄÄN PIENET SATTUMUKSET KASVAVAT ISOIKSI JA ISOT KUTISTUVAT PIENIKSI.

HELSINKI-HÄPEÄ ON ROMAANI OO-LUVUN LOPUN HELSINGISTÄ, ITSENÄISTYMISESTÄ JA MIEHEKSI KASVAMISESTA, UNELMISTA JA KAIPUUSTA, ERIKOISUUDENTAVOITTELUSTA JA ULKOPUOLISUUDESTA, KAHVILOISTA JA DEITTAILUSTA. HELSINKI-HÄPEÄ ON RAITIOVAUNUJEN TAPAAK MUTKISSA KIRSKUVA KIRJA NIILLE, JOTKA TIEDOSTAVAT JOSSAIN SYVÄLLÄ SIJAITSEVAN MAALAISUUTENSA. SITÄ VOIVAT LUKEA ETENKIN NE, JOTKA EIVÄT OLE UNOHTANEET KIPUILUAAN NUORINA AIKUISINA.

JONI TERMONEN ON AIEMMIN JULKAISSUT VUONNA 2023 TIETEISROMAANIN ENNEN JÄLLEENRAKENNUSTA. TERMONEN ASUU SAVONLINNASSA JA TYÖSKENTELEE KIRJASTONHOITAJANA. HÄN ON OPISKELLUT HELSINGIN YLIOPISTOSSA SUOMEN KIELTÄ.

